

Nr 88.

Av herrar **Petrén** och **Pauli**, om anslag till en amanuensbefattning vid farmakologiska institutionen vid universitetet i Lund.

Lunds universitet har i år liksom tidigare bland sina riksdagspetita upptagit ett anslag å 1 800 kronor på ordinarie stat till en amanuens vid farmakologiska institutionen. Detta anslag har emellertid icke blivit upptaget i årets statsverksproposition. Behovet av denna amanuensbefattning är dock av flera skäl synnerligen stort.

Sakkunskapen torde allmänt vara av den uppfattningen att undervisningen i farmakologi vid universitet och högskolor bör i största möjliga utsträckning byggas på demonstrationer av farmakodynamiska experiment. Dylika kräva emellertid för sitt förberedande mycken tid och assistens och torde över huvud taget ej kunna i önskvärd utsträckning framföras utan att läraren i ämnet erhåller hjälp av en amanuens. Först genom skapandet av en amanuensbefattning blir det dessutom möjligt att för den farmakodynamiska vetenskapen vinna unga adepter, som få tillfälle att av densamma inhämta mer än vad som motsvarar den skäligen elementära obligatoriska kursen för medicine kandidatexamen, ett förhållande, som är av betydelse ej endast för farmakologien själv utan i kanske ännu högre grad för de kliniska discipliner, som bygga på denna vetenskap.

Dessa synpunkter ha också beaktats så att vid Uppsala universitet inrättades en amanuensbefattning redan 1861 och vid karolinska institutet 1913. Vid Lunds universitet, där tack vare nybyggnaden 1924 landets modernaste farmakologiska institution finnes och där enligt den Wicksellska studentundersökningen antalet aktiva medicinare år 1930 var 470 mot 415 i Uppsala, finnes icke någon amanuensbefattning upptagen på ordinarie stat, men denna brist har man de senaste åren sökt avhjälpa genom att ur till Kungl. Maj:ts disposition ställda medel anvisa avlöning till en e. o. amanuensbefattning. Stor risk torde för närvarande finnas för att dessa medel måste tagas i anspråk för andra ändamål, men oavsett detta innebär nu praktiserade arrangement avsevärda olägenheter, för vilka nedan redogöres.

I den skrivelse, varmed professor Gunnar Ahlgren inför större akademiska konsistoriet i Lund motiverar sitt förslag om en amanuensbefattnings inrättande, anföres bl. a. följande:

»Farmakologiska institutionen i Lund är, mig veterligen, den enda i sitt slag vid något in- eller utländskt universitet jämförlikt med Lunds, som saknar avlönad amanuens- eller motsvarande befattning. Att behovet av

amanuenshjälp praktiskt taget över allt tillgodosetts är också helt naturligt. En rationell undervisning i farmakodynamik, farmakologiens kärna, måste nämligen till stor del bestå i framförandet av experiment å djur och människor. Detta förutsättes också av gällande examensstadga, enligt vilken kursen i farmakologi för med. kand. examen skall utgöras av 'undervisningskurs med demonstrationer samt övningar i receptskrivning'. En undervisning i farmakodynamik utan experiment är som en klinisk undervisning utan patienter, som en undervisning i patologi utan obduktioner etc. De merendels synnerligen tidsödande förberedelserna till de farmakodynamiska demonstrationerna ävensom oftast själva framförandet av dem kräver oundgängligen biträde åt professorn av en amanuens. En lärare i farmakodynamik utan amanuens är som en kirurg utan operationssköterska.

Hittills har sedan mitt tillträde av professuren i farmakologi en e. o. amanuens fullgjort amanuens tjänsten i fråga; dessa personer ha härvid haft full daglig sysselsättning. Ersättning för detta arbete har beviljats ur till Konungens disposition stående medel på universitetets stat. Under rådande förhållanden te sig utsikterna att även i fortsättningen erhålla dylikt anslag ovissa.

En omständighet, som gör uppförandet av här ifrågavarande anslag på ordinarie stat synnerligen önskvärdt, är följande: Först då anslaget i fråga disponeras på ordinarie stat, kan utbildningen av kompetenta amanuenskrafter ske på ett följdriktigt sätt. Att märka är nämligen, att för ernående av behöflig skicklighet för amanuens tjänst i farmakologi fordras en särskild utbildningstid av åtminstone en termin. I praktiken rekryteras amanuensbefattningar av motsvarande slag på så sätt, att någon student, som visat särskild duglighet, under kurs och vid tentamen, anmodas att fortsätta sin utbildning under minst en termin såsom oavlönad e. o. amanuens, med utsikt att, under förutsättning av att resultatet av utbildningen utfaller tillfredsställande, vinna befordran till ordinarie amanuens. Det ligger då i öppen dag, att det för en institutionschef, som ej disponerar ett amanuensanslag å ordinarie stat, är ganska ansvarsfullt att inbjuda en studerande att underkasta sig de uppföringar av tid och penningar, som äro förknippade med en dylik utbildning, endast på lösa förhoppningar om att amanuensarvode i någon form kan komma att stå till förfogande vid utbildningstidens slut. Särskilt är det svårt att rikta en anmodan av denna art till någon student tillhörande de mindre bemedlades stora grupp, en grupp, som ej sällan dock skänker de bästa amanuensämnen. — Då jag här framför dessa synpunkter, sammanhänger det bl. a. med, att här antydda svårigheter redan mött mig i mina försök att vinna amanuenshjälp.»

Beträffande rekryteringssvårigheterna vilja vi framhålla, att dessa ökas därigenom att innehavaren av en e. o. amanuensbefattning icke får tillgodoräkna sig tjänsteår, vilket skulle ha varit fallet, om befattningen varit uppförd på ordinarie stat.

När *kanslern* för rikets universitet haft att yttra sig om ifrågavarande ärende, anför han bl. a. följande:

»Behovet av anslag till en amanuens vid farmakologiska institutionen synes vara så trängande, att det icke längre kan skjutas åt sidan. Jag vill erinra om att amanuensbefattningar redan finnas vid motsvarande institutioner i Uppsala och Stockholm liksom överhuvudtaget vid alla de andra

medicinska institutionerna i riket, att farmakologiska institutionen i Lund disponerar över nyuppförda, rymliga lokaler, samt att det icke torde vara möjligt för vederbörande professor att utan biträde av amanuens meddela en rationell, av experiment belyst undervisning i ämnet. På grund av den föreliggande nödsituationen hava universitetsmyndigheterna därför under de sista åren sett sig nödsakade att med anslag, som ställts till förfogande från de till Kungl. Maj:ts disposition stående medlen, avlöna en amanuens vid denna institution. Då emellertid behovet av en amanuens utan all fråga är konstant och professorn, för att kunna förvissa sig om lämpliga aspiranter till befattningen, måste hava säkerhet för att anslaget kommer att utgå även under ett kommande år samt vidare de så kallade dispositionsmedlen mer än väl behövas för tillgodoseende av universitetets mångfaldiga mera tillfälliga behov, lärer särskilt anslag å 1 800 kronor böra utverkas å universitetets stat för avlöning av här ifrågavarande amanuens.»

Med stöd av vad här ovan anförts hemställa vi,

att riksdagen behagade medgiva, att å Lunds universitets stat upptages ytterligare en amanuensbefattning vid Lunds universitet;

samt att riksdagen för ändamålet ville anslå ett arvode av 1 800 kronor.

Stockholm den 23 januari 1934.

Alfred Petrén.

Ivan Pauli.
